

DE DOCTA IGNORANTIA II VĚDĚNÍ O NEVĚDĚNÍ II

IV. Vesmír, maximum skloubené, je pouhé zpodobení absolutního maxima

Pakliže ostrovtipným uvažováním rozvineme to, co se nám v předchozím odhalilo vědoucím nevědáním, pak se nám budou moci i mnohé stránky světa či vesmíru, o němž míním, že není nic než skloubené (kontrahované*) maximum, stát pochopitelnými již na základě pouhé skutečnosti, že všechno je buď absolutní maximum samo, nebo něco pocházejícího od tohoto maxima. Jelikož totiž samo to, co je skloubené (kontrahované) čili konkrétní (srostlé), má vše, čím jest, od absolutna, pak je toto srostlé podle své možnosti obdobou onoho maxima maximálně absolutního. Tvrdíme tudíž, že jako patřf všechno, co jsme v první knize poznali o absolutním maximu, tomuto naprosto největšímu způsobem naprosto velikým, náleží totéž maximu skloubenému způsobem skloubeným.

Abychom to učinili přístupnějším tomu, kdo zkoumá tyto věci, osvětlíme to příkladem. Bůh je naprostá maximálnost a jednota, předchůdná absolutním způsobem před rozličnými a navzájem nespojenými věcmi, jakými jsou například protiklady, jež nemají střed;

* Kusánus rozlišuje bytí takto:

1. bytí absolutní, kde (v němž) není ani mnohosti ani různosti;
2. bytí kontrahované čili konkrétní (překládáme skloubené nebo srostlé).

Kontrahované bytí je:

- a) bytí veškerenstva, vesmíru, světa (universum), což není nic jiného nežli kontrahovaný výraz absolutního maxima;
- b) bytí jednotlivých věcí, z nichž každá vyjadřuje na svůj způsob veškerenstvo (každá je svým způsobem zrcadlem veškerenstva, jak to jednou Leibniz řekl o monádách). (Pozn. překl.)

maximálnost, která je absolutním způsobem tím, čím jsou všechny věci, naprostým počátkem a cílem i jsoucností každé věci ve všem, co jest. V něm je všechno bez mnohosti samotným maximem vejednoduše a nerozlišeně, tak jako je nekonečná linie všemi tvary.

Týmž způsobem svět či universum je maximum (tentokrát ne absolutní, nýbrž) skloubené, předchůdné před skloubenými protiklady, jakými jsou například protivy; existuje skloubeně ve způsobu toho, čím jsou všechny věci; je ve všem skloubený počátek a skloubený konec věci, jsoucno skloubené, skloubená nekonečnost, tak, aby tento svět byl skloubeně nekonečný; všechno je ve světě či universu samotným skloubeným maximem bez mnohosti, se skloubenou jednoduše a nerozlišeností, jako je skloubená maximální linie skloubeně všemi tvary.

Z toho vyplývá, že pochopíme-li správně skloubenost (kontrahovanost), je všechno jasné. Neboť skloubená nekonečnost čili jednoduše a nerozlišenost sestupuje v skloubenosti nekonečně níže, než ta nekonečnost, jednoduše a nerozlišenost, která je absolutno, tak, aby nekonečný a věčný svět nesrovnatelnou měrou klesl pod absolutní nekonečnost a jedno (universum) pod jednost. Odtud: absolutní jednost je odpoutána (absoluta, osvobozena) ode vší mnohosti. Avšak skloubená jednota, která je jedno universum, ač je jedno maximum, jakožto skloubená není absolutní, odpoutaná, osvobozená od mnohosti, ač není ničím jiným než jediným maximem, ovšem ve skloubené podobě.

Proto ač je maximálně jedno, je nicméně ona jeho jednota srostlá, skloubená s mnohostí, jakož i nekonečností a konečností, jednoduše se složením, věčnost s působností, nutnost s možností a tak i v ostatních věcech, jako by naprostá nutnost se sdělovala beze vší příměsí a byla omezena skloubením či srůstem se svým protikladem. A kdyby bělost měla sama v sobě nezávislou jsoucnost (nepotřebující abstrahování naším intelektem, na jehož základě by byla bělost skloubenou, kontrahovanou bělostí), pak je tato bělost omezena tím, co v tom, co je skutečně bílé, bílé není; má-li toto aktuálně bílé být bílé bělostí, je třeba tohoto omezení, bez něhož by bílé neexistovalo.

V první knize se totiž stalo zjevným, že Bůh je ve všech věcech tak, že jsou všechny věci v něm, kdežto nyní se ukázalo, že Bůh jakoby prostřednictvím universa (či světa) je ve všech věcech, a z těchto dvou věcí vyplývá, že všechno je ve všem a cokoli v čemkoliv. Veškerenstvo totiž jako by řádem přírody předcházelo přede vším tak, aby cokoli mohlo být v čemkoli. V každém tvorů je totiž universum tento tvor sám; a tak každá věc přijímá všechny věci, aby v ní byly skloubeným způsobem jí samou, touto věcí. Ježto kterákoli věc nemůže být skutečně vším, jsouc skloubená, kloubí se se vším tak, aby byla výsledkem tohoto skloubení. Je-li tedy všechno ve všem, zdá se, jako by všechno bylo předchůdným (předpokladem) pro cokoli. „Všecko“ však není totéž, co „mnohé“, ježto mnohost není předchůdná před čímkoli. Proto též v řádu přírody „všecko bez mnohosti“ předcházelo před čímkoli. Mnohost není tedy v kterémkoli skutečném bytí, ale „všecko bez mnohosti“ je sama skutečná věc.

Universum však není jinak než jako skloubené ve věcech, každá věc, jež skutečně existuje, kloubí dohromady soubor všeho tak, aby to bylo skutečně v podobě toho, co takto jest. Vše, co skutečně existuje, je však v Bohu, protože Bůh je skutečnost všeho. Skutečnost je však dovršení a cíl možnosti. Odtud vyplývá: Ježto je v každé věci, která skutečně existuje, skloubeně přítomno universum, je Bůh, jsouc ve veškerenstvu, v kterékoli věci a kterákoli skutečná věc je bezprostředně v Bohu právě tak jako veškerenstvo. „Cokoli je v čemkoli“ neznamená tudíž nic jiného, než že Bůh skrze veškerost je ve veškerých věcech a že vše prostřednictvím všeho je v Bohu. Přesným přihlédnutím lze jasně získat ono přehluboké poznání, že Bůh je bez rozlišení

ve všech věcech, protože cokoli je v čemkoli, a že všechno je v Bohu, protože všechny věci jsou ve všech.

Avšak: ježto universum je v čemkoli tak, že je v čemkoli cokoli, je universum v čemkoli skloubeně tak, jak je universum samo ve svém skloubeném jsoucnu, a cokoli v universu je universum samo, ač universum je v čemkoli rozdílně a cokoli v universu je universem rozdílně. Vezmeme si příklad: je zřejmé, že nekonečná linie je přímkou,

Otázky k textu:

Jak Mikuláš Kusánský charakterizuje universum (svět, vesmír, veškerenstvo)? Jakým způsobem charakterizuje Boha? Jaké shodné a jaké rozdílné atributy oběma připisuje? Jaký je vztah Boha a universa jakožto kontrahovaného (skloubeného) maxima? Jaký je vztah universa a jednotlivin? Jaký je vztah jednotlivin a Boha? Jakou roli v tomto vztahu hraje universum?